

Vergaderjaar 2007–2008

31 200 D

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 2008

B

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 14 maart 2008

De vaste commissie voor Economische Zaken van de Eerste Kamer heeft over de vaststelling van de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 2008 (Kamerstukken 2007/2008, 31 200 D, nr. 1) de regering de navolgende vragen ter beantwoording voorgelegd. De vragen en de daarop gegeven antwoorden zijn hieronder afgedrukt.

Vraag

Uit de lijst van toezeggingsbrieven in Bijlage I blijkt dat het Fes veel projecten financiert. De leden van de CDA-fractie vragen de regering of is overwogen het geld exclusief te gaan besteden aan een groot nationaal project, bijvoorbeeld de Tulp voor de Nederlandse kust. Het uitgeven van geld aan de infrastructuur levert veel vertragingen op, met veel onderuitputting.

Antwoord

Ondermeer vanwege de beperkt beschikbare middelen worden uitgaven uit het Fes zorgvuldig afgewogen. De geselecteerde Fes-projecten versterken de economische structuur van Nederland waarbij het verwachte maatschappelijke rendement een belangrijke rol speelt. Investeringen in infrastructuur zijn vaak goede investeringen in economische structuurversterking. Eventuele vertragingen in de realisatie van infrastructuurprojecten spelen bij de Fes-besluitvorming geen rol. Bovendien is het Fes een fonds met een onbeperkte eindejaarsmarge waardoor middelen nooit verloren gaan voor projecten. De genoemde tulp voor de kust is niet beoordeeld in de Fes-procedure.

Vraag

De regering kiest ervoor investeringsprojecten en programma's van nationaal belang te financieren met het oogmerk de economische structuur te versterken voor zover deze projecten en programma's betrekking hebben op de technologie en kennisinfrastructuur, op de bevordering van verduurzaming van de energiehuishouding en op het gebied van waterbeheer en ruimtelijke investeringen (artikel 3). In het Coalitieakkoord is afgesproken dat in 2011 minimaal € 500 miljoen van de investeringen die in het Coalitieakkoord zijn opgenomen, Fes-waardig moet zijn. De leden

van de VVD-fractie vragen de regering aan te geven welke criteria zij hanteert om binnen deze programma's en projecten uit het Fes te kunnen putten en wat zij onder Fes-waardig verstaat.

Antwoord

Het moet gaan om investeringen van nationaal belang die de economische structuur versterken, die passen binnen de in de wet opgenomen uitgavencategorieën. Op basis hiervan wordt Fes-waardigheid getoetst. De toewijzingsprocedure van Fes-middelen blijft ongewijzigd. Projectvoorstellen worden aldus getoetst op doelmatigheid en maatschappelijk nut voordat een besluit wordt genomen over het al dan niet overhevelen van de middelen vanuit de Fes-begroting naar de relevante departementale begroting.

Vraag

In de toelichting op artikel 3 valt te lezen dat de regering een voorstel zal doen om de genoemde investeringsgebieden in de Fes-wet op te nemen. Om te voorkomen dat de voorziene uitgaven in het Fes in 2008 vanwege de tijd die gemoeid is met het wetgevingsproces geen wettelijke basis hebben, wordt voor dit begrotingsjaar met de Fes-begroting 2008 afgeweken van de Fes-wet. De leden van de VVD-fractie vragen de regering hierop een toelichting te geven.

Antwoord

De regering wil reeds in het jaar 2008 starten met de nieuwe investeringsgebieden. Op dit moment is een wijziging van de Fes-wet in voorbereiding om dat structureel te regelen, waarin ook de voeding van het Fes aan de orde komt. Voor de zomer komt het kabinet met een voorstel. Dan zal zij bezien of, en zo ja, hoe de nieuwe voedingssystematiek bij de wijziging van de Fes-wet wordt betrokken. In afwachting van de behandeling van het structurele wetsvoorstel, wordt voorgesteld de grondslag tijdelijk in de begrotingswet zelf op te nemen.

Vraag

Met verwijzing naar de bij de Algemene Politieke Beschouwingen in 2005 gemaakte opmerkingen van de VVD-fractie stellen de leden van de VVD-fractie vast dat in de afgelopen jaren en ook in 2008 uitgaven onder het Fes zijn gebracht die weinig tot niets met economische structuurversterking te maken hebben. Met de constatering dat wetteksten al die tijd kennelijk niet hebben geholpen, vragen de aan het woord zijnde leden de regering welke garantie de nieuwe wettekst biedt.

Antwoord

De regering is niet van mening dat Fes-uitgaven gedaan zijn die niet gerelateerd zijn aan investeringen van nationaal belang en versterking van de economische structuur. De nieuwe wetstekst is nog niet vastgesteld en daarop kan dus niet vooruit gelopen worden. Wel kan gezegd worden dat toekomstige Fes-uitgaven zullen moeten voldoen aan de criteria die in de nieuwe wet gesteld worden.

Vraag

Wat betreft de investeringsgebieden vragen de leden van de VVD-fractie de regering naar de relatie tot de zogenaamde investeringsagenda van de regering. Deze agenda omvat veel meer dan investeringen, namelijk ook simpelweg gewone uitgaven, bijvoorbeeld voor achterstalling onderhoud. De aan het woord zijnde leden hebben dit reeds bij de Algemene Politieke Beschouwingen 2008 aangekaart. Krijgt Nederland te maken met steeds weer nieuwe categorieën?

Antwoord

Het Fes is en blijft gericht op investeringen van nationaal belang met als doel economische structuurversterking. De keuze van de categorieën, die in voorlopige vorm via de Fes-begroting 2008 aan u is voorgelegd, sluit daar naar de mening van de regering het beste bij aan en is toekomstbestendig. Uit het Fes zullen uitsluitend investeringen binnen deze categorieën plaatsvinden.

Vraag

De leden van de VVD-fractie vragen hoe het Fes zich wat betreft de uitgaven verhoudt tot het Infrastructuurfonds. Met andere woorden: welke infrastructurele projecten worden uit het Fes en welke uit het Infrastructuurfonds gefinancierd?

Antwoord

Het Infrastructuurfonds wordt gevoed uit twee bronnen: uit de algemene middelen via de VenW-begroting en uit Fes-middelen. Diverse bereikbaarheidsprojecten, projecten in het kader van het versneld aanpakken van zwakke schakels in de Nederlandse kust en dijkversterking, de projecten programma filevermindering en dynamisch verkeersmanagement worden gedeeltelijk uit het Fes gefinancierd. De geraamde Fes-bijdrage aan het Infrastructuurfonds in het jaar 2008 is ca. € 1,3 mld (exclusief reserveringen op artikel 15 «projecten in voorbereiding»). De geraamde Infrastructuurfonds uitgaven in dat jaar zijn ca. € 7,2 mld.

Vraag

Is de regering met de leden van de SP-fractie eens dat, onder andere vanuit het gezichtspunt van goed rentmeesterschap, milieuverontreiniging als desinvestering moet worden aangemerkt?

Antwoord

De milieuverontreiniging die bekostigd vanuit het Fes wordt aangepakt, houdt verband met infrastructurele projecten die zonder aanpak van de verontreiniging niet kunnen doorgaan. Het betreft hier de sanering van verontreiniging die in het verleden is veroorzaakt. Het is lastig om een bestaande aangetroffen situatie die ooit in het verleden is ontstaan te kwalificeren als een desinvestering.

Vraag

Is de regering het voorts met de leden van de SP-fractie eens dat het onttrekken van meer middelen aan (het Nederlandse deel van) de Aarde dan dat de Aarde in staat is te reproduceren, als een desinvestering moet worden aangemerkt?

Antwoord

Feitelijk alle producten/goederen die men gebruikt zijn gebaseerd op grondstoffen die voortkomen uit de aarde. Een aantal van deze grondstoffen blijft volledig intact tijdens gebruik, een aantal grondstoffen kan na gebruik weer teruggebracht worden in de oorspronkelijke staat of hergebruikt worden en een aantal producten is na gebruik dermate veranderd dat het niet meer in de oorspronkelijke staat teruggebracht kan worden. Een voorbeeld van de laatste categorie is gas.

De extractie van gas uit de bodem verloopt op dit moment sneller dan de reproductie van gas door de aarde. Het gewonnen gas leidt tot gasopbrengsten. Van belang is wat er gebeurt met deze gasopbrengsten. De gasbaten worden op verschillende manieren binnen de Rijksbegroting ingezet. Een deel van de gasbaten dient als voeding van het Fes. De overige gasbaten worden voor andere prioriteiten van het kabinet buiten het Fes ingezet. Een voorbeeld betreft investeringen in duurzame energie.

Daarmee draagt de overheid eraan bij dat de energievoorziening voor volgende generaties betaalbaar, schoon en betrouwbaar is.

Vraag

In beide gevallen gaat het dan tevens om een verzwakking van de economische structuur. Indien de regering deze twee vragen bevestigend beantwoordt, acht zij het dan juist dat «minder desinvestering» of het «herstel van desinvestering» (reparatie dus) wordt aangemerkt als een investering?

Antwoord

Nee, zie het antwoord op de betreffende vragen.

Vraag

Indien de regering deze laatste vraag ontkennend beantwoordt, is zij dan bereid om – indien het Fes gecontinueerd mocht worden – het fonds in 2009 en latere jaren te zuiveren van oneigenlijke investeringen, zodat de burger die slechts summier kennis neemt van de Rijksbegroting niet langer een rad voor de ogen wordt gedraaid.

Antwoord

Naar de mening van het kabinet bevat het Fes geen oneigenlijke investeringen.

Vraag

In het CA is afgesproken dat deze regeringsperiode een nieuwe toekomstbestendige voedingssystematiek voor het Fes wordt ontwikkeld. In de begroting is te lezen dat de regering in de komende maanden beziet of en, zo ja, hoe een dergelijke nieuwe voedingssystematiek bij de wijziging van de Fes-wet wordt betrokken. De leden van de VVD-fractie vragen de regering aan te geven in welke richting zij denkt.

Antwoord

Het kabinet heeft in de Miljoenennota 2008 aangegeven dat zij voor de zomer komt met een voorstel ten aanzien van een nieuwe lange termijn voedingssystematiek. Dan zal zij ook kenbaar maken of, en zo ja, hoe deze nieuwe voedingssystematiek bij de wijziging van de Fes-wet wordt betrokken.

Vraag

De leden van de SP-fractie willen graag weten wat de grond voor het voortbestaan van het Fes is, nu het Fes, gezien wetsartikel 2, een zogenaamde vaste voeding krijgt die niet langer gebonden is aan de hoogte van de aardgasinkomsten.

Is het niet zo dat het Fonds, gegeven de vaste voeding, slechts een doorgeefluik vormt en dat de papierwinkel ervan de Rijksbegroting voor de burger nog ondoorgrondelijke maakt dan ze al is? Is de huidige status van de diverse posten anders dan die resulteert uit de «normale» begrotings-toewijzing aan de diverse departementen?

Antwoord

Het Fes is een begrotingsfonds dat buiten de uitgavenkadersystematiek staat. Dit betekent o.a. dat het Fonds een oneindige eindejaarsmarge kent. Het feit dat het Fes buiten de uitgavenkadersystematiek staat, biedt extra bestuurlijke rust en (relatief meer) bescherming voor investeringsuitgaven. Daarnaast biedt de oneindige eindejaarsmarge de mogelijkheid middelen zonder beperking over de jaargrens heen te kunnen schuiven, hetgeen recht doet aan het feit dat investeringsprojecten vaak meerdere jaren beslaan en vertragingen kunnen oplopen en inhouden. Ook biedt het de mogelijkheid middelen te bewaren totdat er zich goede projecten

aandienen om in te investeren, wat de bestuurlijke rust alsmede de kwaliteit van de uitgaven ten goede komt.

Ook worden investeringsprojecten uit het Fes onderworpen een onafhankelijke toetsing, wat de kwaliteit van de uitgaven waarborgt.

Voor de zomer komt het kabinet met een voorstel voor de aanpassing van de Fes-wet. Dan zal zij bezien of, en zo ja, hoe de nieuwe voedingssystematiek bij de wijziging van de Fes-wet wordt betrokken.

Vraag

Is de regering bereid het Fes op te heffen?

Antwoord

Nee. De functie van het Fes is juist in het Coalitieakkoord bevestigd.

Vraag

Indien de regering van mening is dat de zin van het Fes erin gelegen is dat deze alle Rijksinvesteringen in de economische structuur groepeerd, kan die groepering dan niet per departementale begroting gebeuren en gewoon als optelling gepresenteerd worden in een tabel bij de Miljoenennota? Is de regering bereid dit in overweging te nemen?

Antwoord

Het Fes groepeerd op dit moment niet alle Rijksinvesteringen, daarom is de regering niet van mening dat de zin van het Fes er alleen in gelegen is dat deze alle Rijksinvesteringen in de Economische structuur groepeerd. De toegevoegde waarde van het Fes is uiteengezet in de voorafgaande beantwoording.

Vraag

Met de vaststelling dat het oorspronkelijke idee van het omzetten van vermogen onder de grond in vermogen boven de grond voor bijna de helft is gelukt, vragen de leden van de CDA-fractie wat de belangrijkste factoren zijn geweest die hebben verhinderd dit percentage te vergroten.

Antwoord

De regering heeft in het verleden nooit een zelfstandig streven gehad om een hoger percentage van de gasbaten via het Fes in te zetten. Het inzetten van een vastgesteld deel van de gasbaten is altijd gericht geweest op het doen van benodigde investeringen in projecten van nationaal belang die de economische structuur versterken. Op dit moment is een wetwijziging in voorbereiding waarmee een stabielere voeding van het Fes wordt verkregen. Tevens zal het kabinet bezien of en zo ja, hoe de in het Coalitieakkoord aangekondigde toekomstbestendige voedingssystematiek daarbij wordt betrokken.

Vraag

Zowel de rekenkamer als de Studiegroep Begrotingsruimte hebben gepleit de criteria helder te verwoorden en te handhaven. Ook tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen 2008 in de Eerste kamer is gewaarschuwd het begrip investeringen niet teveel op te rekken. De leden van de CDA-fractie vragen of de regering van plan is de criteria streng te handhaven teneinde te verhinderen dat ook consumptieve uitgaven uit het Fes worden betaald.

Antwoord

De regering zal heldere criteria opnemen in de nieuwe Fes-wet en daar vervolgens streng de hand aan houden.

De minister van Economische Zaken,
M. J. A. van der Hoeven